

Etnisk inkludering i skilda valsystem

En jämförande studie av Botswana och Namibia

Abstract

Stater i tredje världen är ofta mångetniska, till följd av kolonial gränsdragning. Syftet med studien var att undersöka hur väl Arend Lijpharts teori om konsensusdemokrati håller för att bygga etniskt konsensus i mångetniska stater. Detta ämne är av stort intresse, då etniska konfliktlinjer kan leda till krig och misär. Detta undersöktes genom att jämföra staterna Botswana respektive Namibia. Vi genomförde en textanalys av valmanifest från partier i bägge stater, för att undersöka om några av partierna var etniska intressepartier.

Vår hypotes var att valmanifest i Namibia skulle vara mer etniskt inriktade, då proportionella valsystem möjliggör smalare intressepartier i parlamentet. Enligt hypotesen skulle i Botswana, med majoritetsval, undvikas etniskt inriktad politik i röstmaximeringssyfte. Vidare skulle i Namibia bildas koalitionsregeringar inkluderande etniska intressepartier – medan Botswana skulle ha enpartiregeringar utan explicit etnisk inkludering.

Resultatet i vår undersökning överensstämde inte särskilt väl med hypotesen. Vi diskuterar varför, och resultatet öppnar även upp för vidare diskussion och forskning på området.

Nyckelord: Botswana, Namibia, valsystem, valmanifest, Arend Lijphart, konsensusdemokrati, etnicitet, politiska partier

Antal ord: 9900

Uppsatsarbete inom fortsättningskurs: 10000 ord

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte	1
1.3 Frågeställningar	2
1.4 Tidigare forskning	2
2. Teori	4
2.1. Arend Lijpharts konsensusdemokrati	4
3. Metod	6
3.1. Val av design	6
3.2. Val av stater	6
3.2.1. Val av Namibia	7
3.2.2. Val av Botswana	8
3.2.3. Survey-undersökningar från Afrobarometer	8
3.2.4. Problematisering av val av stater	10
3.2.5. Insamling av material	12
3.3. Metod för undersökning	13
3.3.1. Reliabilitetstest av kodningsschema	13
3.3.2. Operationalisering av etnicitet	14
4. Textanalys	15
4.1. Analysenheter - Partier i Botswana	15
4.1.1. Botswana Democratic Party, valmanifest 2019	15
4.1.2. Umbrella for Democratic Change, valmanifest 2014	16
4.1.3. Alliance for Progressives, valmanifest 2019	16
4.2. Analysenheter - Partier i Namibia	18
4.2.1. SWAPO Party of Namibia, valmanifest 2019	18
4.2.2. Popular Democratic Movement, valmanifest 2019	19
4.2.3. Landless People's Movement, valmanifest 2019	20
4.2.4. National Unity Democratic Organisation, valmanifest 2014	20
4.2.5. All People's Party, valmanifest 2014	22
4.2.6. The Republican Party of Namibia, valmanifest 2014	23

4.2.7. United Democratic Front, valmanifest 2014	24
4.2.8. Namibian Economic Freedom Fighters, valmanifest 2014	25
4.2.9. The Rally for Democracy and Progress, valmanifest 2014	26
4.2.10. South West African National Union, valmanifest 2014	26
5. Avslutande Diskussion	29
5.1. Hypotes	29
5.2. Diskussion om resultatet	29
5.3. Framtida forskning	30
6. Appendix	32
6.1. Mall för kodningsschema	32
7. Referenser	33
7.1. Primärmaterial	33
7.2. Sekundärmaterial	34

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Europeisk kolonisering av främmande länder, har lett till att flertalet stater i tredje världen har en mångetnisk befolkningsstruktur. Demokrati, i sin absolut mest grundläggande tolkning, är att folkflertalet ska få styra. I mångetniska stater, särskilt unga sådana där stamtillhörighet ännu har jämförbar betydelse i vardagen som den nationella identiteten, finns väsentliga risker att klientelism och tribalism leder till förtryck av etniska minoriteter.

Det är av stor betydelse, både för dessa nya stater samt världen i stort, att etniska konflikter inte blir våldsamma. Det finns både ett normativt ideal i att folkgrupper bör samarbeta fredligt, men även materiella skäl att främja stabilitet och tillväxt. För att undvika dessa konflikter, bör nya mångetniska demokratier välja de typer av institutioner och politiska system som minimerar sådan risk.

Ett grundläggande ställningstagande en ny demokrati måste ta, är vilken typ av valsysteem man bör implementera. I stora drag finns det två alternativ, och sedan en gråskala av "blandsystem" däremellan. Proportionella valsysteem ämnar att översätta andelen röster i valet till andel mandat i parlamentet, på ett proportionellt sätt. Majoritetsval å andra sidan, utgår från att vinnaren i ett lokalt begränsat val i en särskild valkrets väljs direkt till parlamentet. Detta gör det nationella valet till, i praktiken, en samling lokala val. Det finns flera för- och nackdelar med bägge system, men vilket alternativ fungerar bäst för att minimera risk för etnisk konflikt – och maximerar förutsättningarna för att minoriteters intressen tillgodoses?

Strukturen av denna uppsats består av syften, frågeställningar och tidigare forskning i kapitel 1. I kapitel 2 presenterar vi det teoretiska ramverket för vår undersökning. Kapitel 3 rör metod, där vi motiverade val av design, val av analysenheter samt beskriver vår metod för att besvara frågeställningarna. I kapitel 4 genomfördes själva undersökningen, och dess resultat presenterades. Kapitel 5 utgör en avslutande diskussion och analys. Kapitel 6 är ett appendix med kodningsschema. Referenser går att finna i kapitel 7.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats var att undersöka effekterna av proportionella-kontra majoritetsval i etniskt fragmenterade stater. Mer specifikt var vi intresserade av hur de två valsystemen presterar i detta avseende, i stater där en enskild etnisk grupp utgör en majoritet.

Uppsatsens syfte ämnade vi uppnå med hjälp av en undersökning av teoriprovande karaktär, med utgångspunkt i Arend Lijpharts teorier gällande konsensusdemokrati. Detta, för att kunna förklara hur valsystem påverkar hur väl minoritetens intressen tillgodoses via delaktighet. Vår förväntning var att genom Lijpharts teori förklara hur valsystemet påverkar dessa staters sammanhållning, och hur tydligt potentiella etniska politiska konfliktlinjer var i respektive stat och valsystem. Om Lijpharts teori å andra sidan inte lyckas förklara förhållandena i de stater vi ämnar undersöka, är det intressant i sig, och öppnar för diskussion.

1.3 Frågeställningar

Vilken effekt har valsystem på etniska minoritetens intressens inkludering, i mångetniska staters styrning?

Hur kan detta utläsas i staterna Botswana samt Namibia?

1.4 Tidigare forskning

Tidigare forskning kring valsystem och dess inflytande på stater har Viktor Johansson och Emma Edström (2014) gjort i sin studie *"Vem är det som bestämmer? En jämförande fallstudie om Zimbabwes och Botswanas valsystem"*. I denna studien använder Johansson och Edström konsensusdemokrati, men deras analysenheter är två stater med majoritetsval, men där staterna hade olika förutsättningar. Vi å andra sidan utgår från en mest-lik design där båda staterna är snarlika. Johansson och Edström har även en annorlunda frågeställning där syftet var att se hur valsystemets beståndsdelar, i båda länderna där båda är majoritetsval, påverkar grad av fred.

Ytterligare forskning kring liknande ämne är René Lemarchands (2007) studie *"Consociationalism and Power Sharing in Africa: Rwanda, Burundi, and the Democratic Republic of the Congo"*. I denna studie använder sig Lemarchand av konsociationell demokrati för att förklara varför och hur mycket Rwanda, Burundi och Kongo använder sig av elitsamarbete, proportionalitet och minoritetsveto. Detta har Lemarchand tagit som beståndsdelar för att förklara hur Lijpharts teori

reglerar konflikter genom dessa faktorer. Lemarchand har större bredd analysenheter, och större mängd material med helt olika förutsättningar och utvecklingar där Lijpharts teori har använts för att fokusera på just de sistnämnda beståndsdelarna.

Wim Van Binsbergens (1995) forskning är ännu ett exempel, med *"Aspects of Democracy and Démocratisation in Zambia and Botswana: Exploring African Political Culture at the Grassroots"*. Binsbergen använder sig inte av Lijpharts teori men fokuserar på två analysenheter på "gräsrotsnivå" för att förklara relationen mellan demokrati samt demokratisering och relationen till etnicitet ur en mer antropologisk synvinkel. Binsbergen har en annorlunda infallsvinkel men framför en bredare diskussion kring etnicitet och tillhörighet.

2. Teori

2.1. Arend Lijpharts konsensusdemokrati

Våra teoretiska utgångspunkter ligger i Arend Lijpharts teorier och idéer han benämner *consociational democracy* samt *consensus democracy*. Dessa teoretiska ramar finner vi i *Consociational Democracy* (1969), *Democracy in plural societies: a comparative exploration* (1977), *Patterns of Democracy* (1999) – samtliga av Arend Lijphart.

I *Democracy in plural societies* definierar Lijphart *plural societies* brett som samhällen med segmentella klyvningar, oavsett om dessa segment är baserade på religion, språk, ras, ideologi, kultur, etnicitet et cetera (Lijphart 1977 s. 3-4). Vidare menar Lijphart att nya stater i tredje världen har stora problem i att dessa segment ofta är avskilda, och att de saknar enande och konsensusbyggande faktorer (Lijphart 1977 s. 16).

Lösningen som presenteras är vad Lijphart kallar *consociational democracy*, och i senare verk *consensus democracy*, som i kort går ut på ett normativt ideal om att det centrala för en demokrati i ett pluralistiskt samhälle inte är att en knapp majoritet ska få styra, utan att eliterna som representerar olika ”segment” i samhället bör bilda breda koalitioner (Lijphart 1977 s. 25-26). På ett normativt plan ser Lijphart alltså det som optimalt att låta flera olika samhällssegment ta del i styrandet (Lijphart 1999 s. 2). Detta till skillnad från vad han kallar *Westminster-modellen* där den exekutiva makten koncentreras till ett parti (Lijphart 1999 s. 10-11), och där politiken i stort är dominerat av endast två partier (Lijphart 1999 s. 13).

Vad gäller stora politiska koalitioner, är Lijpharts argument att dessa har bättre potential att uppstå i proportionella valsystem, då tröskeln för ett särskilt ”segment” att framgångsrikt organisera sig kring sina intressen blir lägre (Lijphart 1977 s. 61-62). Till exempel, i ett mångpartiskt samhälle med en dominerande etnisk grupp skulle majoritetsval ge effekten att det största partiets seger överdrivs i översättning till mandat i parlamentet. Detta teoretiska partis utvidgade andel platser i parlamentet jämfört med andelen röster, går ut över minoriteters representation (Lijphart 1999 s. 143). Med proportionella val skulle det istället gå

att bilda intressepartier kring mindre samhällssegment, som med majoritetsval inte skulle lyckas komma in i parlamentet.

Lijphart menar även att länder med flerpartisystem är betydligt mer troliga att skapa stora konsensusbyggande koalitioner, medan till exempel tvåpartisystem tenderar att bygga så minimala majoriteter som möjligt (Lijphart 1999 s. 111-113). Att nå en konsensusdemokrati, där minoritets-”segment” får sina intressen tillgodosedda, underlättas alltså stort av ett proportionerligt valsystem som skapar flerpartisystem.

3. Metod

3.1. Val av design

För att pröva Lijpharts teori, behövde vi först avgöra vilken design som är bäst lämpad. Vi stod till en början och vägde mellan att använda en kvantitativ metod där vi skulle undersöka ett randomiserat urval av mångetniska stater – eller en kvalitativ metod där vi skulle djupdyka i en komparation av två stater. Vi landade i det senare, eftersom vi hade ett intresse av att undersöka individuella partiers identitet, vilket kräver tolkningar och textuell analys som inte finns tillgängligt i databaser.

Den komparativa design vi valde var mest lika-designen (most similar design). Detta då vi ansåg den bäst kunna pröva vår teori. Mest lika-design innebär att analysenheterna ska vara så lika varandra enligt så många variabler som möjligt, med undantag för den variabel som enligt hypotesen är den oberoende variabeln. I vårt fall innebar detta att vi skulle försöka hitta två mångetniska stater som är så lika varandra som möjligt på så många plan som möjligt – med den stora skillnaden att den ena har ett proportionellt valsystem, och den andra majoritetsval. Enligt Lijpharts teoretiska ramverk som presenteras i kapitel 2., bör den oberoende variabeln vara valsystem, och den beroende variabeln vara nivå av inkludering av olika etniskt baserade samhällssegments intressen i politiken.

En mest lika-design anser vi optimal för prövning av vår teori. Om det visar sig att teorin inte fungerar som förklaringsmodell med optimala förhållanden, går det att anta att den fungerar ännu sämre med mindre optimala förhållanden.

3.2. Val av stater

I en perfekt värld, skulle vi kunna välja två identiska stater, med undantag för just valsystem. Tyvärr ser verkligheten inte ut så. Vi har behövt välja två länder med fler variabler som skiljer dem åt, men vårt mål var att hitta två så lika stater som möjligt.

För att hitta dessa länder har vi stegvis krympt ner urvalet av potentiella stater att undersöka. Vi började med att begränsa oss till Afrika, då denna kontinent överlag har varit offer för kolonialism, som gett dem gränser som tagit liten hänsyn till folkgrupper. De stater i Afrika som i allt väsentligt är etniskt homogena, till exempel Tunisien, tog vi av förklarliga skäl inte hänsyn till.

Därefter valde vi att undvika stater med ”blandade” valsystem. För att våra resultat skulle vara så starka som möjligt, fungerar det bäst om valsystemen i de två länderna är så olika varandra som möjligt. Det vill säga, inget av länderna bör ha ett valsystem som inkluderar både aspekter av proportionella- samt majoritetsval.

Vår nästa insnävning var av praktiska skäl. Vi sållade bort de stater som inte har engelska som officiellt språk. Författarna medger att denna åtgärd kan ha gjort att vi gått miste om par av stater som hade varit mer optimala för komparation. Problemet vi fann när vi begränsade oss till endast engelskspråkiga stater, är att brittiska kolonier oftast har valsystem inspirerat av det brittiska Westminster-systemet, det vill säga majoritetssystem.

3.2.1. Val av Namibia

I Afrika finns det endast två för oss relevanta, engelskspråkiga stater med proportionerliga valsystem, och de är Namibia och Sydafrika (World Population Review 2022). Med anledning av våra förkunskaper om Sydafrika och dess historia vad gäller etnisk polarisering, ansåg vi Namibia vara ett bättre alternativ.

Namibia har en befolkning som uppskattas vara 2,596 miljoner år 2022 (Namibia Statistics Agency 2014 s. 11). Landets yta är 825 tusen km² (Country Watch 2022 s. 3), vilket innebär ungefär 3,15 invånare/km². Ekonomiskt sett hade Namibia en BNP på 12,24 miljarder USD, samt en BNP per capita på 4,723 tusen USD år 2021 (Världsbanken årtal saknas). Ekonomin är främst exportbaserad (International Trade Association 2022), varav de främsta exportvarorna är mineraler á 52% (varav ca. 70% diamanter, även mycket uran), fisk á 25%, övrigt köttprodukter och drycker (Namibia High Commission). Arbetslösheten låg 2021 på 21,7%.

Vad gäller etnisk uppdelning, ger CIA World Factbook (2022a) siffrorna:

Etnisk grupp	Procent av befolkning
Ovambo	50
Kavango	9
Herero	7
Damara	7
Afrikansk-européisk mixed ancestry	6,5
Europé	6
Nama	5

Caprivian	4
San	3
Baster	3
Tswana	0,5

3.2.2. Val av Botswana

För att hitta ett land som är så likt Namibia som möjligt, tittade vi först på grannländerna. Angola kunde ignoreras, både då de talar portugisiska samt att de inte har majoritetsval. Sydafrika har inte heller majoritetsval. Vi tittade sedan på Botswana och Zambia – och vi ansåg Botswana vara mer övertygande. Detta då Zambias befolkning är mycket större, medan Botswanas befolkning är till storleken mycket lik Namibias. Samt, att då Namibia har en ”dominant” etnisk grupp till antal (Ovambo-folket), skulle det passa bäst om det andra landet också har det – vilket Botswana har i Tswana-folken. Botswana är beläget öster Namibia, och de delar en lång gräns med varandra.

Botswana har en befolkning som uppskattas vara 2,647 miljoner år 2022. (World Population Review 2022) Landets yta är 582 tusen km² (CIA World Factbook 2022b) vilket innebär en befolkningstäthet på ungefär 4,5 invånare/km². I ekonomiskt hänseende hade Botswana en BNP på 17,61 miljarder USD och BNP per capita på 7,347 tusen USD under 2021 (Världsbanken, årtal saknas). Landet är mycket beroende av sin gruvnäring, med sina stora diamanntillgångar till hjälp. Export av diamanter utgör över 80% av den totala exporten (Världsbanken 2022). Arbetslösheten i Botswana låg på 24,7% under 2021. Enligt CIA World Factbook (2022b) ser Botswanas etniska uppdelning ut på följande vis:

Etnisk grupp	Procent av befolkningen
Tswana	79
Kalanga	11
Basarwa (San)	3
Övrigt (inkl. Kgalagadi & av europeisk härkomst)	7

3.2.3. Survey-undersökningar från Afrobarometer

I survey-mätningar från Afrobarometer, där 1200 spontant utvalda namibier respektive botswanier tillfrågades ett antal frågor, ställdes frågan *”What is your ethnic community, cultural group, or tribe?”* (Afrobarometer 2019a, 2019b). Resultaten var:

Botswana

”Community”, kulturell grupp eller stam:	Procent av befolkning
Kalaka/Kalanga	15
Ngwato	10
Kgatla	8
Kwena	8
Ngwaketse	7
Kagalagadi	6
Tswapong	6
Rolong	4
Mirwa	4
Lete	4
Veyi/Yei	3
Khurutshe	3
Sarwa (San)	2
Mbukushu	2
Tlokwa	1
Herero	1
Subeya	1
Tawana	1
Hurutshe	1
Tswana, eller ”tänker inte i de termerna”	13

Namibia

”Community”, kulturell grupp eller stam:	Procent av befolkning
Ovambo	51,8
Kavango	10,1
Damara	9,3
Herero	8,0
Nama	5,0
Afrikand	3,8
”Coloured”	2,0
Baster	1,8
Caprivian	1,7
Lozi	1,7
Tswana	1,2
Subia	0,8
Tysk	0,7
Övriga	2,1

Här kan tyckas Botswanas siffror skiljer sig kraftigt åt i CIA World Factbook (2022b) som presenterades i 3.2.2. samt de från Afrobarometer. Skillnaden är att CIA World Factbook klassar Tswana som en folkgrupp, medan i Afrobarometern tilläts de svarande ange sin stam. Olika Tswana-stammar redovisas alltså separat.

I samma surveys från Afrobarometer tillfrågades de besvarande hur starkt de identifierar sig med respektive ”community, cultural group, or tribe” kontra den nationella identiteten. De resultaten såg ut som följande (Afrobarometer 2019a, 2019b):

Ställningstagande	Procent av befolkning, Botswana	Procent av befolkning, Namibia
”Jag känner mig endast som [etnisk grupp]”	6	5,1
”Jag känner mig mer som [etnisk grupp] än [nationell identitet]”	6	9,9
”Jag känner mig lika mycket som [etnisk grupp] som [nationell identitet]”	52	57,9
”Jag känner mig mer som [nationell identitet] än [etnisk grupp]”	4	6,4
”Jag känner mig endast som [nationell identitet]”	22	20,0

Det framgår med stor tydlighet att den etniska eller stambaserade identiteten är mycket viktig för en stor majoritet i båda länderna.

Slutligen vill vi även framhäva frågan som Afrobarometer (2019a, 2019b) ställde om hur ofta de svarande upplevde att den egna etniska gruppen diskrimineras av ”the government”.

Ställningstagande	Procent av befolkning, Botswana	Procent av befolkning, Namibia
Aldrig	70	58,1
Ibland	11	26,5
Ofta	3	7,6
Alltid	3	5,9
N/A	10	0,4
Vet ej	3	1,4

3.2.4. Problematisering av val av stater

En mest lika-design har som målsättning att de enheter som jämförs ska vara så lika varandra som möjligt. På grund av hur verkligheten är beskaffad, med ett begränsat antal stater i världen, kommer självklart våra två stater inte vara identiska. Som tidigare nämnt är den språkliga bristen, i att vi begränsat oss till engelskspråkiga länder, något som kan ha medfört att valet av stater inte är det teoretiskt optimala paret.

Trots detta, menar vi att de två staterna har stora likheter. Länderna är grannländer, de har ungefär lika stor befolkning, de geografiska ytorna är inte radikalt annorlunda, ekonomiernas storlek är jämförbara, och båda har en exportdriven ekonomi där diamanter spelar en central roll. Bägge delar även den demografiska profilen där en etnisk grupp till antalet är dominant, med Ovambo-folket i Namibia respektive Tswana-folket i Botswana. Detta medför att vår frågeställning blir extra intressant – i vilken stat kommer minoritetsfolkens intressen tas hänsyn till, trots att den största folkgruppen utgör en majoritet?

Å andra sidan är det en stor skillnad i att den största folkgruppen i Namibia utgör drygt hälften av befolkningen, medan den största i Botswana utgör närmare 80%. Dessa 80% består dock av flera olika stammar av Tswana-folket, och det visar sig i Afrobarometer att det i båda länderna finns starka identiteter i etnicitet/stamtillhörighet. Båda länderna har även en icke-obetydlig del av befolkningen som upplever att regeringen/staten diskriminerar mot deras etnicitet/stam.

Som nämnt i 3.2. vill vi undvika att något av de undersökta länderna har ”blandsystem”. Namibia använder ett proportionerligt valsysteem till sitt underhus, men de har även ett överhus som väljs indirekt av *regional councils* med tre ledamöter per region, som alltså inte väljs till enligt proportionell representation (Namibias konstitution art. 69). Vi tänker därav bara undersöka partierna i underhuset.

Ett problem i jämförelsen mellan de två staterna är deras olika historier. Båda har kolonial historia, men av olika kolonialmakter. Botswana var en brittisk koloni, kom till genom att hövdingar från olika Tswana-stammar lobbade brittiska kronan till att göra dem till en del av brittiska väldet, och fick sin självständighet 1966 (CIA World Factbook 2022b).

Namibia å andra sidan har en mer blodig kolonialhistoria. Som tysk bosättarkoloni kantades kolonialtiden av krigföring, tvångsflyttningar, tvångsarbete samt slutligen folkmord (Kössler 2020 s. 125). Detta våld utfördes främst mot Nama-, Damara- och Herero-folken (Kössler 2020 s. 125). Herero-folket blev så påverkade av den tyska folkmordspolitiken att deras siffror tros ha sjunkit från 80 000 till 15 000 under tyskt styre (Eriksen 1982 s. 25).

Det tyska Sydvästafriska ersattes dock av en ny administration efter första världskriget, då kolonin överfördes till Sydafrika (Eriksen 1982 s. 28-29). Även

under Sydafrika behandlades ursprungsbefolkningen illa, exempelvis etablerades kontroll över de norra delarna av landet, där tyskarna aldrig lyckades bekämpa de lokala Ovambo-stammarna (Eriksen 1982 s. 28). Sydafrikanerna införde senare samma apartheid-system i Namibia som existerade i Sydafrika, bland annat blev ursprungsbefolkningen tilldelade så kallade ”hemländer” (bantustans, reservat), som inte ens täckte hälften av den totala namibiska ytan (Eriksen 1982 s. 148). Medan Botswana fredligt fick sin självständighet 1966, dröjde det till 1990 innan Namibia fick sin, efter årtionden av militär kamp (CIA World Factbook 2022a).

Hur dessa historiska skillnader påverkar de etniska förhållandena är dock svårare att avgöra. Då Botswana kom under brittiskt styre via att Tswana-stammar samarbetade med briter, kan man misstänka att andra folkgrupper likt Kalanga och San inte haft samma inflytande. I Namibia kan effekterna av frihetskamp haft olika konsekvenser. Kan det ha haft en enande effekt, i att de olika etniska grupperna slöt samman mot en yttre fiende (Sydafrika)? Eller kan det ha haft en splittrande effekt, i att de olika grupperna och stammarna önskat fullt självstyre på grund av den förtryckande politiken de redan upplevt? Det sistnämnda argumentet kan förstärkas i att partiet och milisen som slogs för namibisk självständighet grundades som ett parti för Ovambo-folket (Cooper 2013 s. 62-63), och även efter självständigheten har sin maktbas i Ovambo-dominerade områden (Cooper 2013 s. 109-110).

Sammanfattningsvis anser vi det vara oklart vilken effekt de olika formerna av kolonisering haft på de etniska förhållandena i de två länderna, men att övervägande risker finns att de mindre etniska grupperna inte får sina intressen tillgodosedda. Detta på grund av kolonialtiden (brittiskt samarbete och stöd åt Tswana, respektive tyskt folkmord och förtryck mot icke-Ovambo) samt på grund av respektive lands största etniska grupps dominans i andel av befolkning. Vi anser därför att de två länderna passar ambitionen av en mest lika design, trots de skilda kolonialhistorierna.

3.2.5. Insamling av material

Vår insamling av valmanifest från de afrikanska partierna var inte en oproblematisk process. Vi hoppades hitta databaser med valmanifest, men det existerade inte för Afrika. Flera av partierna hade heller inga webbsidor, och de som hade webbsidor hade inte alltid fungerande sådana. Utav de som hade fungerande webbsidor, var det inte heller alla som hade tidigare valmanifest bifogade.

Vi försökte kontakta partierna direkt, men fick inga svar. Vi försökte att ringa ländernas ambassader i Sverige, vilket inte heller hjälpte. Samhällsvetenskapliga

fakultetens bibliotek vid Lunds universitet kunde inte hitta några resurser åt oss – men rekommenderade att vi kontaktade bibliotekarierna vid Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala. Vi fick där mejlkontakt med deras *chief librarian* som var till stor hjälp. Med dennes vägledning och hjälp lyckades vi komma åt valmanifest från tre av fyra partier i Botswanas parlament, samt nio utav tio partier i Namibias underhus. Båda länderna hade sitt senaste val 2019, och valet innan det 2014. Samtliga av de tolv valmanifest vi har är från 2014 eller 2019 – i de fall vi fick tag på flera valde vi konsekvent att analysera det nyaste.

3.3. Metod för undersökning

Vi har utfört en kvalitativ analys av vårt material. Vi ämnade fånga det centrala i vårt material, och möjligtvis finna det dolda i materialet vilket endast är möjligt genom en genomgående läsning av texten (Esaïsson m.fl. s. 211). Då vi önskade förstå kontexten för formuleringar, så använde vi idécentrala studier eftersom fokuset är inriktad på materialets innehåll (Esaïsson m.fl. s. 224).

För att på ett likvärdigt och konsekvent sätt hitta de formuleringar vi vill analysera i de olika valmanifesten, har vi lånat ett verktyg ur den kvantitativa forskningen (Esaïsson m.fl. s. 204-207). Vi har tagit fram ett kodningsschema, som vi använt för att koda efter vissa specifika formuleringar, till exempel benämningar av specifika etniska grupper, värnande av traditionella stambaserade institutioner et cetera. Dessa insamlade utdrag ur materialet analyseras senare kvalitativt.

3.3.1. Reliabilitetstest av kodningsschema

Efter att ha gemensamt formulerat vårt kodningsschema, valde vi att utföra ett reliabilitetstest. Detta för att pröva hur väl det fungerar, samt för att se till att vi bägge tolkade kodningsschemat likvärdigt och att vi nådde samma resultat.

Vi diskuterade först hur vi anser att kodningsschemat bör användas, och hittade ett konsensus. Därefter valde vi bägge samma dokument (i detta fall, namibiska partiet All People's Party valmanifest från 2014), och satt åtskilt och kodade samma dokument utan inbördes kommunikation. När vi var färdiga, jämförde vi materialet vi plockat ut. Vi hade i stora drag gjort anmärkningar på precis samma textstycken, med skillnader endast på marginalen. Exempel på skillnader var citat ur dokumentet som bägge övervägde att anmärka på, men som bara den ena valde att koda. I diskussion efteråt kom vi överens om att i sådana gränsfall hellre inkludera än exkludera. Efter den revisionen fick vi samma

resultat. Resultatet av vårt reliabilitetstest var alltså positivt - vi bägge använde kodningsschemat på likvärdigt sätt.

3.3.2. Operationalisering av etnicitet

Etnicitet är en social konstruktion och ett tankesätt ämnat för att definiera en etnisk grupp. Etnicitet, enligt Martin Bulmer, kan definieras olika beroende på vilka subjektiva meningsfulla egenskaper som upplevs inom ett särskildt samhälle (Bulmer 1986 s. 55). Detta skiljer mot exempelvis ekonomisk klass, som kan definieras objektivt genom exempelvis yrke eller inkomst. Däremot är etnicitet en subjektiv definition och därav inte en absolut mätbar dimension. Detta för att etnicitet är socialt definierat, utifrån vilken betydelse det har för individen. Hur etnicitet gestaltas sig som begrepp är därför beroende av vilket samhälle man betraktar.

Vi utgår från Martin Bulmers konceptualisering med ”etnisk grupp”. Detta innebär att vara ett kollektiv inom ett större samhälle, med verklig eller förmodad gemensam börd, minnen från det förflutna och fokus på en eller fler kulturella symboliska element som definierar gruppens identitet. Med symboliska element menar Bulmer släktskap, religion, språk, delat territorium, nationalitet eller fysiskt utseende. Detta gör att en individ är medveten att den tillhör en etnisk grupp. Med Bulmers teoretiska ramverk väljer vi att operationalisera etnicitet på det vis som invånarna i respektive land önskar identifiera sig själva. Vi tar därför hjälp av survey-undersökningen från Afrobarometer som presenteras i avsnitt 3.2.3..

Vidare operationaliseras hur vi ska hitta och analysera de politiska förslag och diskurserna med etnisk prägel med hjälp av kodningsschemat som finns i ett appendix (kapitel 6). En aspekt vi kodar för är om partiet vill göra investeringar i någon särskild del av landet, då det kan vara ett sätt att ”dölja” att man vill göra satsningar som gynnar någon särskild folkgrupp, som råkar bo där. Därför vill vi undersöka om sådana geografiska områden befolkas av en viss etnisk grupp eller stam – dock förs inte statistik i något av länderna som visar detta. För att få en aning kommer vi undersöka vilka språk som talas där, men vi inser att språk och etnicitet inte behöver ha ett totalt överlapp.

4. Textanalys

4.1. Analysenheter - Partier i Botswana

4.1.1. Botswana Democratic Party, valmanifest 2019

Botswana Democratic Party (hädanefter BDP) är det styrande partiet i Botswana. BDP har haft regeringsmakten sedan självständigheten från Storbritannien 1966 (Botswana 2015 Country Review. s. 14). BDP fick 52,65% i valet 2019 och 38/61 mandat i parlamentet, nationalförsamlingen (EISA 2019).

BDP talar inte för några särskilda stammar eller etniska grupper. BDP:s manifest talar dock för att integrera landsbygdsdelarna av Botswana till turismsektorn (BDP 2019 s. 21), specifikt de delar som BDP menar är Botswanas främsta *"tourism enclaves"* som *"Okavango, Chobe, Kgalagadi och others."* (BDP 2019 s. 27). Botswanas statistikmyndighet för inte data över etnicitet eller stamtillhörighet, men vi kan dock se i deras folkräkning att de här distrikten inte utmärker sig nämnvärt språkligt, utan Setswana (Tswana-folkets språk) utgör majoritet i samtliga (Statistics Botswana 2017 s. 40).

Partiet vill reformera markägandesystemet i landet. De vill att mark som idag ägs kollektivt av stammar, där individer bara har nyttjanderätt, ska kunna bli privat egendom. Detta öppnar möjligheter, menar BDP, för att använda marken mer effektivt till entreprenörers ändamål (BDP 2019 s. 24), BDP menar att majoriteten av botswanier bor och odlar på mark som tillhör stammar, och att de utgör 71% av landets totala mark under 2015. Genom att implementera LAPCAS-systemet med registrering av marken kan BDP bemyndiga och ge tomtägare inte bara nyttjanderätt men även äganderätt (BDP 2019 s. 27). Detta skulle kunna tolkas som att man vill minska stammarnas betydelse, och röra landet i en mer individualistisk riktning.

BDP ämnar till att öka antal projekt för ärvd mark till förnyelse och bevarande av jordbruksmark, skogsbruk och vattenvägar på landsbygden i Botswana. Partiet vill även se till att introducera valda råd för stora och medelstora byar (BDP 2019 s. 22).

Överlag ger inte BDP intrycket av att vilja representera någon särskild etnisk grupp eller stam, utan om något ges indicier på vilja minska stammarnas betydelse.

4.1.2. Umbrella for Democratic Change, valmanifest 2014

Umbrella of Democratic Change eller UDC skapades vid 2014 års val genom en koalition av partierna BCP, BMD, BNF och BPP (Botswana 2015 Country Review. s. 15). UDC fick 2019 38,89% av rösterna och därmed 15/61 säten i nationalförsamlingen (EISA 2019).

UDC inleder med att rättigheter och frihet för folket i Kalahariöknen blir kränkta av nuvarande regering, samt betonar att detta folk föredrar att kallas för Bushmen. UDC beskriver ett exempel att *"the Government of Botswana has turned off water supply for these fellow citizens despite the ruling by the High Court of Botswana"* (UDC 2014 s. 5). Bushmen är ett annat namn för folkgruppen San.

UDC beskriver att det behövs ett resurshanteringsystem där lokalsamhället är ledande, och regeringen spelar en mindre roll, detta gäller speciellt i områden som *"the Okavango, parts of the Kalahari and other areas in which our people live in poverty and are marginalized."* (UDC 2014 s. 28). En potentiell ny regering styrd av UDC avser att konsultera och ge folk som bor i Kalahari, Ngamiland och andra områden fler rättigheter. Dessa inkluderar jakträttigheter, att etablera en förvaltning av vissa turistattraktioner, och tillgång till information och samarbetsmöjligheter inom gruvdrift, livsmedels- och läkemedelsbearbetning; tjänster, jordbruk och andra sektorer (UDC 2014 s. 29).

Vi kan konstatera att UDC:s manifest indikerar en vilja att representera vissa geografiska områden vilka är Kalahari, Okavango och Ngamiland. Kalahari utgör norra Kgalagadi, där majoriteten talar Setswana-språket och södra Kgalagadi där Shekgalagari-språket talas. Okavango ligger i distriktet West Ngamiland East Ngamiland, där Setswana-språkiga utgör majoriteten i båda distrikten (Statistics Botswana s. 64). De olika stammarna inom Tswana-folket talar dock alla Setswana, så vi kan därmed inte utläsa om några särskilda stammar bor i dessa områden. Regionerna som UDC förespråkar för ekonomisk satsning utgör distrikt i västra delar av landet.

UDC:s valmanifest indikerar sammanfattningsvis inte att partiet är knutet till någon särskild etnisk grupp eller stam, men man nämner att San/Bushmen behandlas illa av nuvarande regering och man erkänner marginalisering av vissa grupper.

4.1.3. Alliance for Progressives, valmanifest 2019

Alliance for Progressives, eller AP, grundades 2017 efter att UDC splittrades (Economist Intelligence Unit. 2017). AP fick 5,12% av rösterna i valet 2019 och därmed 1/61 säten i nationalförsamlingen (EISA 2019).

AP:s manifest framhäver att det ämnar till att utveckla *"the South East (Gaborone and its surroundings)"* (AP 2019 s. 5). Även att utvecklingen av järnväg med snabbtåg ska ansluta *"Johannesburg and Central Africa through Gaborone and railway to the coasts."* Att kollektivtrafiken ska konfigureras så att spårvagn/tåg ska åka mellan *"Phakalane to Game city and from Tlokweng to Metsimotlhabe."* (AP 2019 s. 11). De är orter som ligger i närheten av huvudstaden Gaborone.

AP vill utöka möjligheterna kring Okavango-Chobe-Makgadikgadi och starta en saltbearbetnings- och förpackningsanläggning i staden Sowa (AP 2019 s. 27). För områden som ligger i nordöstra Botswana, ska AP se till att *"ALL local communities get at least 50% of revenue from any tourism activity in their area."* (AP 2019 s. 27).

AP:s manifest specificerar att det för närvarande finns två sätt att kunna få tillgång till sjukvård. *"If you are a wealthy Motswana, you get your healthcare outside of Botswana."* men för *"ordinary Motswana, you will be forced to sleep on hard floors while waiting for medical attention."* (AP 2019 s. 18). *Motswana* betyder en person ur Tswana-folkgruppen. Därav indikeras investeringar ämnat för Tswana-folket, som utgör landets majoritet. Alternativt använder de *Motswana* som samlingsord för hela befolkningen, vilket skulle kunna uppfattas som exkluderande för de botswanska medborgare som tillhör andra etniska grupper.

AP framhäver implementeringen av *"Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination (CEDAW)"* (AP 2019 s. 15). Men även *"Tribal Territories Act"* för att granska och ändra lagar som vidmakthåller ojämlikhet inom det botswanska samhället (AP 2019 s. 7). Samtidigt ska det vara möjligt, genom lagstiftning, se till att använda stammark som *"security by financial institutions."* (AP 2019 s. 25).

AP nämner bredare frågor som att minoriteter eller etniska grupper som lever inom marginaler ska få säkerhet i form av att de erhåller markinnehav (AP 2019 s. 22). Man vill även stimulera byggnad av en regional konstakademi tillägnat traditionell konst, vilket ska *"preserve heritage and make new art inspired by tradition."* (AP 2019 s. 15).

Inom de distrikt som AP nämner att de vill göra satsningar i, utmärker de inte sig språkligt. (Statistics Botswana s. 64) Man skulle kunna dra slutsatsen att AP är etniskt inriktad att representera Tswana-folket, då man vill göra satsningar i regioner som inte tycks innehålla stora delar av andra folkgrupper. Det faktum att man också talar om *"Motswana"* snarare än *"botswanier"* om befolkningen i stort

skulle kunna anses exkluderande mot botswanska medborgare som tillhör andra folkgrupper.

4.2. Analysenheter - Partier i Namibia

4.2.1. SWAPO Party of Namibia, valmanifest 2019

South West Africa People's Organisation eller SWAPO grundades den 2 augusti 1957 (EISA 2009). I valet 2019 fick SWAPO 65,5% av rösterna och 63/96 mandat i underhusvalet (ECN 2019). Underhuset har egentligen 104 ledamöter, men åtta av dem tillsätts av presidenten och har ej rösträtt. Partiet har styrt Namibia sen självständigheten 1990 (Melber 2017 s. 1). Valmanifestet vi undersöker är från underhusvalet 2019.

Valmanifestet från 2019 fokuserar väldigt lite på etnicitet, eller kulturella/stambaserade frågor. Man talar oftast i termer av Namibia som en samlad nation, snarare än dess olika beståndsdelar i form av diverse folkgrupper och stammar; även om man erkänner att skillnaderna existerar. Man skriver i inledningen att partiets ”DNA” består i att ena olika raser och etniciteter under samma koncept: ”*One Namibia, One Nation*” (SWAPO 2019 s. 5).

Man ger i vissa formuleringar indikationer på att man vill ena/integrera de olika etniska grupperna/stammarna mer intimt, och fokusera på en namibisk identitet/patriotism. Man nämner t.ex. ”*nation building*” i flera olika delar av manifestet, till exempel ”*Sports and patriotism are often intertwined. Sports play an important role in nation building and form a benchmark for national identity.*” (SWAPO 2019 s. 39) samt ”*And the SWAPO Party will always be ready for the task of governance and nation building.*” (SWAPO 2019 s. 8).

Partiet presenterar en del förslag som visar skepsis mot traditionella stambaserade strukturer/institutioner. Exempelvis formuleringarna ”*Initiate identification and raise awareness of potentially harmful traditional and cultural practices*” i ett kapitel om kvinnovåld (SWAPO 2019 s. 69), samt ”*Prepare Legislation to regulate dubious religious practices.*” i ett kapitel om rättspolitik (SWAPO 2019 s. 14).

Endast en gång i hela valmanifestet nämns enskilda stammar/etniska grupper vid namn. Det är i ett stycke där man nämner att man infört policies som gynnar ”utsatta namibier”, och nämner funktionsnedsatta samt de tre stammarna/etniska grupperna Ovatie, San och Ovatiimba. Partiet skriver inte utförligare om varför de är utsatta, eller vad mer som bör göras (SWAPO 2019 s. 71). Man nämner i

andra delar av dokumentet att man avskaffat över 140 diskriminerande lagar sedan man tog över efter sydafrikanska styret (SWAPO 2019 s. 13-14).

Programmet innehåller flera förslag på satsningar i specifika regioner (SWAPO 2019 s. 18-19, 23-24, 52) – men man gör det så frekvent och i en stor bredd av regioner att det är osannolikt att man vill göra satsningar som gagnar någon specifik etnisk grupp.

Sammanfattningsvis framställer SWAPO sig som ett parti utan etnisk prägel, som snarare ämnar bygga en gemensam namibisk identitet över ras/ethnicitet/stam-gränser.

4.2.2. Popular Democratic Movement, valmanifest 2019

Popular Democratic Movement eller PDM grundades 2 december 1991 med sitt tidigare namn Democratic Turnhalle Alliance (DTA), vilket utgjorde en koalition av partier. I valet 2019 fick PDM 16,6% av rösterna och därmed 16/96 säten i underhuset (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker är från underhusvalet 2019.

PDM talar gärna i breda termer om ”namibier” genom att exempelvis framhäva att drickbart vatten ska förse *”to all Namibians homes.”* (PDM 2019 s. 5). De vill bygga ett samhälle som förser alla namibier med ett bra liv med en vision som *”all Namibians can relate to.”* (PDM 2019 s. 7). Det är tydligt att ingen utelämnas då bättre framtid med framtidsutsikter gäller *”all our people”* (PDM 2019 s. 10). Det nämns att alla ”namibier” ska ha sjukförsäkring (PDM 2019 s. 29), även att individuella rättigheter och frihet ska säkerställas genom att ”namibier” känner sig säkra och är trygga (PDM 2019 s. 38).

PDM manifest inkluderar dock alla namibiska folkgrupper genom att framhäva att alla engelska texter inom vetenskap, teknik och humaniora ska översättas *”into any Namibian language”* (PDM 2019 s. 35).

PDM framhäver också tyskarnas historiska illdåd, vilket de anser har alla kännetecken för ett folkmord. I manifestet tilldelas en underrubrik detta folkmord. Nama och Herero-folken nämns explicit som offer, och PDM medger att frågorna kring tyskt skadestånd är en känslig fråga som kan medföra splittringar i landet. Därför vill partiet bistå med sitt fulla stöd i *”all negotiations and discussions around genocide and reparations.”* (PDM 2019 s. 15).

Vidare menar PDM att unga män och kvinnor inte ska behöva lämna *”rural areas”* för att behöva söka jobb i *”urban areas”*, de förespråkar ett reducerande av migration från landsbygd till städer (PDM 2019 s. 12). De menar att bostadskris påverka alla namibier men speciellt utsatta är tätortsområden (PDM 2019 s. 16). Istället lyfts fram all outnyttjad mark som staten äger, som bör tilldelas för att hjälpa potentiella jordbrukare (PDM 2019 s. 17).

Sammanfattningsvis PDM talar inte för någon specifik etnisk grupp. Man talar överlag i termer likt ”alla namibier”, ”det namibiska folket” och dylikt snarare än om etniska grupper. De nämner dock folkmordet, och vilka stammar/folkgrupper som påverkades. De verkar dock vilja trycka på hårdare i skadeståndsfrågan än den dåvarande SWAPO-regeringen. Slutsatsen är att PDM:s manifest inte är etniskt inriktat.

4.2.3. Landless People's Movement, valmanifest 2019

Landless People's Movement (LPM) är ett relativt nystartat parti, som i sitt första val 2019 fick 4,7% och 4/96 mandat (ECN 2019).

LPM gör det klart i sitt manifest vilka samhällssegment de vill representera: ”*LPM is essentially a peasant, landless working class, urban dwellers, and wretched of the earth movement*” (LPM 2019 s. 16). De har alltså en definierad grupp människor vars intressen de vill tillgodose, men det tycks snarare baserat på klass och markägarskap än något etniskt/stambaserat.

Ungefär halva valmanifestet berör frågor kring markägande, vilket visar att sådana frågor utgör partiets kärna och identitet. Markfrågor tangerar etniska frågor i en namibisk kontext, då det ofta rör vad som bör göras med de som blivit av med sin historiska mark på grund av den koloniala- samt apartheidhistorien. Att detta främst drabbade vissa etniska grupper likt Herero-, Nama- och Damarafolken nämns dock inte i LPM:s manifest – man nämner inte några etniska grupper eller stammar vid namn över huvud taget. Man nämner däremot att återlämnande av mark ska ske på ett ”case-by-case basis” så att ättlingar till de som fick sin mark fråntagen ska få den tillbaka (LPM 2019 s. 4).

Även om partiet inte nämner enskilda etniska grupper, nämner man ”svarta” som grupp ett par gånger. Till exempel vill man att *Black Economic Empowerment*-programmet ska vara mer mer grupporienterat, snarare än individorienterat (LPM 2019 s. 1). Man nämner också att svarta entreprenörer ska få ta större plats i turismindustrin (LPM 2019 s. 9).

Överlag ger inte LPM indikationer för att vilja representera några särskilda etniska grupper eller stammar.

4.2.4. National Unity Democratic Organisation, valmanifest 2014

National Unity Democratic Organisation, hädanefter NUDO, är ett parti grundat 25 september 1964, och var en del av DTA (idag kallat PDM) mellan åren 1977-2003 (EISA 2009). De fick 1,9% i senaste underhusvalet (2019), och därmed 2/96 mandat (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker (NUDO 2014) är manifestet partiet ställde upp med i underhusvalet 2014.

I hela valmanifestet nämns enskilda etniska grupper/stammar vid namn totalt noll gånger. Man nämner dock att det namibiska samhället har stor mångfald, exempelvis är partiets tre nyckelvärden: solidaritet, frihet och enighet i mångfald.

NUDO lägger stor vikt vid frågan om markägande, där den historiska kontexten är att kolonial- och apartheidtiden lett till att människor fördrivits från sin historiska mark. Det framgår i manifestet att Namibias regering redan har så kallade *"Resettlement Programmes"*, men att NUDO menar att man bör ta betydligt mer hänsyn till vilka stammar och grupper som har hävdvunnen rätt till marken. Man föreslår *"A restoration programme for those communities who lost land previously under colonial rule. They will be served under a different tool sensitive to their peculiar situation and needs."* (NUDO 2014 s. 7). Detta visar att de vill lägga mer betoning på rättigheter baserat på historiska etniska förutsättningar, vilket skulle gynna vissa etniska grupper.

Ett annat ämne NUDO lägger viss vikt vid är det tidiga 1900-talets folkmord. Detta folkmord utfördes mot främst Herero-folket, men också Nama och Damara. Man säger i partiprogrammet att man tänker vända på varje sten tills offrens överlevare fått adekvat kompensation, och skriver i samma stycke: *"Honourable late Paramount Chief Kuaima Riruako's legacy will continue to the very last drop"* (NUDO 2014 s. 2), om Herero-hövdingen tillika NUDO-grundaren Kuaima Riruako.

Man nämner att man vill bevara traditionella stambaserade strukturer likt hövdingar, och menar att samhällsmoderniseringen marginaliserat dessa traditionella ledare. Man tillskriver dessa traditionella strukturer som en viktig roll i kampen mot kolonisering och apartheid, och vill bevara den: *"Our cultures and practices should be safeguarded and stimulated to grow and not be eliminated under the cloak of change and regime change."* (NUDO 2014 s. 3).

Slutligen argumenterar NUDO för stor decentralisering av den politiska makten i Namibia, vilket i praktiken skulle kunna innebära att olika etniska grupper får agera mer självständigt i sina hemregioner. Till att börja med vill man rita om regionkartan, då man menar att den nuvarande är "politiskt motiverad", men nämner inte hur man vill ändra den (NUDO 2014 s. 8). Man nämner vidare att man vill ge regionerna egen beskattningsrätt, samt att om centralstaten vill genomföra projekt i regionerna så ska regionerna praktiskt genomföra dem (NUDO 2014 s. 8). En kärna- kontra periferi-*cleavage* måste inte nödvändigtvis innebära att etnisk/stambaserad politik är inblandat, men NUDO vill att

regionerna ska styras av ”*traditional authorities*”, där bara den högsta ledaren ska vara folkvald (NUDO 2014 s. 8). Glosan *traditional authorities* i namibisk politik, innebär stambaserade strukturer likt hövdingar, som har officiell sanktionering av namibiska staten – det finns totalt 52st erkända av staten (The Namibian 2019). Man vill alltså ha en kraftig maktförskjutning från centralstatens folkvalda, till regionernas traditionella auktoriteter, som i sin tur bygger på etniska och stambaserade strukturer.

Vår analys av NUDO är att det mycket tydliga tecken på att man vill att etniska grupper och stammar ska ha stor betydelse, även politiskt. Det finns också indicier på att förslag kan överensstämja med vissa etniska grupper eller stammars intressen. Dock utmärker man sig inte uttryckligen för att representera något särskild stam eller etnisk grupp.

4.2.5. All People's Party, valmanifest 2014

All People's Party (APP) grundades 18 januari 2008 (EISA 2009), och fick i underhusvalet 2019 1,8% och har idag därmed 2/96 mandat i underhuset (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker är det till valet 2014.

APP framställer sig inte i manifestet som ett parti för någon enskild etnisk grupp/stams intressen, vilket partinamnet även påvisar. Man är i sitt språkbruk dock inte rädda för att tala i ordalag av olika grupper/stammar, men man lägger vikt på att alla oavsett bakgrund hör hemma i APP: ”*It must be a party where all Namibians of all social, ethnical, tribal, racial and religious faiths or background must feel comfortable, welcome and at home!*” (APP 2014 s. 5). Man menar att politiken i ”nuläget” (2014) består av exklusion, marginalisering och hatisk retorik; bland annat på ”kulturell”, ”raslig”, ”etnisk” och ”stambaserad” basis. Detta vill man ändra på, och bygga en ”ny politik” av öppenhet och respekt för varandras olikheter (APP 2014 s. 5). Liknande formuleringar förekommer flera gånger i manifestet.

Vad gäller markfrågan, vill APP att människor som tillhör grupperna Herero, Nama, Damara och San ska vara särskilt prioriterade för ”*resettlement*” (APP 2014 s. 18). Här indikerar man att man är beredd att ge dessa historiskt utsatta etniska minoriteter fördelaktig behandling för att rätta till historiska oförrätter.

Man tar också uttryckligen ställning för Herero, Nama och Damara-folken i frågan om skadestånd från tyska regeringen, för det tidiga 1900-talets folk mord. Partiet skriver att om de skulle bilda regering, skulle regeringen fullt ut stödja dessa minoritetfolks krav, och presentera dem till den tyska regeringen (APP 2014 s. 18).

Vidare finns även en formulering som ger stöd till traditionella stambaserade auktoriteter, där man vill garantera deras erkännande av staten (APP 2014 s. 18).

Slutligen finns ett par politikområden som i praktiken skulle kunna gynna vissa särskilda etniska grupper/stammar, även om man inte säger det rakt ut. Exempelvis: *"Caprivi, Kunene and Karas regions (...) are given higher priority in developing our country's horticulture sector and ensure that the areas indeed become in real net terms the food basket of our nation."*. För att undersöka om dessa regionerna utmärker sig etniskt kan vi titta på folkräkningen från 2011, där etnicitet/stam visserligen inte tillfrågades, men hemspråk kan vara en fingervisning. Enligt folkräkningen (NSA 2011) talar 90% i Caprivi-regionen Caprivi-språket (s. 2); i Kunene-regionen talas 47% Otjiherero, 32% Nama/Damara (s. 8); i Karas-regionen 36% Afrikaans, 27% Oshiwambo samt 23% Nama/Damara (s. 5). Man skulle kunna dra slutsatsen att satsningen går till regioner som i huvudsak befolkas av minoriteter.

Sammanfattningsvis är APP ett mångetniskt parti, men som i sina politiska förslag tycks ge indikationer på att vilja representera landets minoriteter; och även att bevara traditionella stambaserade institutioner. Partier tycks dock inte utmärka sig för att ämna representera någon enskild grupp.

4.2.6. The Republican Party of Namibia, valmanifest 2014

The Republic Party eller RP grundades september 1977, mellan åren 1977 till 2003 var RP dessförinnan en del av Democratic Turnhalle Alliance (EISA 2009). I valet 2019 erhöll RP 1,8% av rösterna och därmed 2/96 säten i underhuset. (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker är det från valet 2014.

RP ämnar till att mobilisera alla namibier oavsett *"race and ethnic origin."* RP är tydligt emot SWAPO-partiets regering då Republic Party menar att *"Affirmative Action program"* har resulterat i korruption, vilket utgår från grupper och etniska skillnader samt *"discrimination on the basis of race, colour or ethnicity."* Man lovar att RP kommer avskaffa *affirmative action* snarast möjligt, så alla bedöms efter *"merit"* (RP 2014 s. 4).

RP kritiserar även *"Black Economic Empowerment"*-initiativet som regeringen genomfört. De tycks inte ha problem med att tidigare förtryckta får upprättning per se, men de är kritiska till initiativets utförande. RP skriver: *"The concept of Black Economic Empowerment was supposed to be a vehicle to economically empower the previously disadvantaged Namibians, but it has been proven to be deficient and elitist."* (RP 2014 s. 3). Man ger flera förslag på hur

man kan genomföra ett BEE-program bättre, till exempel via att lyfta det fattigaste svarta folkflertalet, istället för att försöka lyfta få svarta till en ny "*black capitalist class*" (RP 2014 s. 3).

Man vill att sjukvårdspersonalen ska kunna kommunicera väl på "*the National language*" (RP 2014 s. 3), alltså engelska, för att få bli anställda.

Manifestet från Republican Party är inte tydligt ämnat till någon specifik etnisk grupp. Kritiken mot *affirmative action* samt BEE skulle kunna tolkas som att partiet är emot att mer makt tilldelas svarta, till exempel till vitas nackdel. Man talar mycket hårt mot *affirmative action*, men menar att man i grunden är för BEE, men kritiserar utförandet. Dessa är tydligt etniskt grundade politiska frågor, men vi drar inte slutsatsen att manifestet i stort ger bilden av RP som ett parti exklusivt för någon särskild folkgrupp eller stam. Det är dock troligt att RP:s politik överensstämmer mer med den vita minoritetens intressen, än till andra grupper.

4.2.7. United Democratic Front, valmanifest 2014

United Democratic Front eller UDF grundades 1993. Mellan åren 1989 och fram till 1993 var UDF i en koalition av partier (EISA 2009). Under valet 2019 fick UDF 1,8% av rösterna och 2/96 säten i underhusvalet (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker är från 2014.

Inledningsvis framhäver UDF att de är en "*alternative vision*" och "*alternative political home*" för "*Namibians irrespective of their culture, race, ethnicity, economic status and religion*" (UDF 2014 s. 2). Man hyllar det första demokratiska valet som hölls i landet, vilket avslutade "*centuries of colonial rule and apartheid subjugation of the black majority*" (UDF 2014 s. 3).

Detta är kopplat till argument att de som för närvarande äger större andelen av Namibias rikedomar förvärvade det genom olagliga sätt, till exempel "*colonial wars of dispossession and violent defeat of the majority of Namibia's people.*" (UDF 2014 s. 3). UDF menar att Namibia har frigjort sig från främmande vita koloniala överhöghet och styre, men att segregationen fortfarande finns då valda representanter, samt främmande kineser, plundrar landet. (UDF 2014 s. 4).

UDF framför att de har stöd i Kunene-regionen, som styrs av partiet (UDF 2014 s. 4). Namibia för inte statistik över etnicitet eller stamtillhörighet, men undersöker vi vilka hemspråk som talas i Kunene kan det ge en indikation av vilka folkgrupper som bor där. I Kunene-regionen som UDF styr, så är enligt folkräkningen (NSA 2011) Otjiherero-språkiga 47% och Nama-/Damara-språkiga 32% (NSA 2011 s. 8).

Det är tydligt i manifestet att UDF dock ämnar att bistå hela Namibia genom citat likt *"irrespective of political affiliation, race, colour, sex, economic status and religion."*. De nämner att ursprungsbefolkningens rätt till markägande är vital (UDF 2014 s. 5). Även att utbildningar och hälsoförsäkringar gäller för alla namibier. (UDF 2014 s. 6)

UDF nämner inga enskild etnisk grupp men fokus på apartheidtiden kan vara indikator på att stödja tidigare förtryckta grupper. Regionen som partiet styr, och som man således har stort stöd i, tycks åtminstone ur ett språkligt perspektiv bestå av etniska minoriteter. Eftersom UDF inte framför etniska indikatorer utöver detta så menar vi att UDF förmodligen inte har en identitet som representant för någon särskild etnisk grupp.

4.2.8. Namibian Economic Freedom Fighters, valmanifest 2014

Namibian Economic Freedom Fighters eller NEFF grundades som ett systemparti åt det sydafrikanska partiet Economic Freedom Fighters (News24 2014). 2019 fick NEFF 1,7% av rösterna i underhusvalet, och därmed in 2/96 ledamöter i underhuset (ECN 2019). Det är valmanifestet från 2014 vi undersöker.

NEFF ämnar till att anta lagstiftning där staten tar all mark i förvar, för att staten ska *"redistribute land equitably to Namibians"*. Detta ska genomföras för att avveckla apartheid, systemet eller som NEFF, menar *"This will ensure the defeat of apartheid colonial land distribution which has continued for 24 years."* (NEFF 2014 s. 3). NEFF menar att nu är tiden inne för att rädda *"Namibia, Namibians' from the deep level of inequalities"* (NEFF 2014 s. 1). De vill att Namibias betydande rikedomar ska gå till förmån för samtliga namibiska medborgare (NEFF 2014 s. 1).

Manifestet innehåller ett kapitel om *Black Economic Empowerment* och *Affirmative Action*, men det innehåller bara ett par meningar och kan sammanfattas som att man vill se till att programmen inte utnyttjas till att berika enskilda (NEFF 2014 s. 5).

Partiet ämnar till att bygga ut järnväg längst gränsen med Angola, specifikt *"Oshikango through Eenhana, Okongo via Rundu to Zambezi Region."* (NEFF 2014 s. 7). NEFF:s omnämnda järnväg längst Angola går genom Ohangwena-, Kavango- och Caprivi-regionerna. Enligt folkräkningen (NSA 2011) talar 79% i Kavango-regionen Kavango-språket (s. 6); i Caprivi-regionen, 90% Caprivi-språket, (s. 2) och i Ohangwena-regionen, 98% Oshiwambo-språket.

(NSA 2011 s .9). Alltså utmärker sig de här regionerna särskilt ur ett språkligt perspektiv.

Partiets identitet kan sammanfattas som mycket mer ideologiskt än etniskt. Visserligen nämns apartheid och att dess effekter kvarstår idag, men valmanifestet inkluderar betydligt mer förslag och text som rör ekonomisk politik. Några särskilda etniska grupper nämns inte i partiets språkbruk. Vi anser därför inte NEFF är ett etniskt baserat parti.

4.2.9. The Rally for Democracy and Progress, valmanifest 2014

The Rally for Democracy and Progress eller RDP grundades 17 november 2007. Under valet 2019 fick RDP 1,1% av rösterna och 1/96 mandat i underhusvalet (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker är från 2014.

RDP nämner inga särskilda etniska grupper eller stammar i sitt manifest. Man nämner dock ett par gånger att man vill satsa på både stad och landsbygd. Man förespråkar till exempel subventionering av byggmaterial, och är tydlig i att det är ämnat åt både stad och landsbygd. Konstruktion av vattenförsörjningssystem från stora källor ska gå till både urbana områden och landsbygd, men i fokus är jordbruksproduktionsområden (RDP 2014 s. 7). Detta är för att integrera norra jordbrukssektorn som anses vara *"north of the red line"* som ska fasas in i ekonomin (RDP 2014 s. 11).

RDP framhäver att korruption har påverkat distributionen av mark för *"landless Namibians"* genom att *"Redistribution of land did not in many instances target and benefit the current landless Namibians. It ended in the hands of the politically well connected (land for comrades)"* (RDP 2014 s. 14). RDP menar att de behövs en snabb och omfattande mark omfördelning för *"needy Namibians in order to reverse past social injustices"* (RDP 2014 s. 13)

Även om ingen specifik grupp framhävs så nämner RDP att apartheidsystemet har haft sina effekter i Namibia: *"leaving behind a past clouded by the inhumane policies of the oppressive apartheid system"* (RDP 2014 s. 1). RDP är tydliga med att vilja inkludera landsbygden, men det framförs ingen specifik etnisk grupp. Vår analys av RDP är att de inte har någon etnisk markör.

4.2.10. South West African National Union, valmanifest 2014

South West African National Union eller SWANU grundades 27 september 1959 (EISA 2009). I valet 2019 fick SWANU 0,6% av rösterna och därmed 1/69 säten i underhuset (ECN 2019). Valmanifestet vi undersöker är från valet 2014.

Manifestet har ett kapitel vid namn "*National Unity*", där det slås fast att Namibia är ett mångkulturellt land (SWANU 2014 s. 28). Man ger där flera förslag som ska bygga nationell gemenskap, till exempel "*Initiate a "Celebrate Diversity Day" on which people from different ethnic groups are urged to wear the traditional dress of other local ethnic groups*" (SWANU 2014 s. 28).

SWANU framför tydligt att de också vill representera intressen för offren av tyskarnas folkmord, men även som SWANU menar, portugisernas handlingar i norra halvan av landet och Sydafrikas rasistiska regim. Det efterföljs med kontexten "*we see our role being broader than just politics. We also have social responsibilities.*" (SWANU 2014 s. 4).

Partiet lovar att ge tillbaka land, rikedom och social rättvisa till folket (SWANU 2014 s. 5). Detta ska inträffa när SWANU är i makten så att en "*Genocide Reparations Negotiations Team*" etableras som består av representanter av offren från folkmordet samt regeringen, men även internationella experter (SWANU 2014 s. 7). Folkmordet SWANU talar om är folkmordet 1904-08, under det tyska kolonialstyret, där Herero, Nama och Damara utsattes. (Kössler 2020 s. 124-125).

SWANU menar att majoriteten av befolkningen inte var tillåtna att höja sig socioekonomiskt under kolonialismen och apartheid (SWANU 2014 s. 8). Därför ska skadestånd gå till familjer och ättlingar till massakrerade under folkmordet genom att "*demanding reparations from the German government*" (SWANU 2014 s. 18-19).

SWANU menar även att BEE-initiativet eller *Black Economic Empowerment* kommer aldrig att lösa det ojämna distributionen av rikedomar - initiativet har istället skapat en "*black bourgeois*". Samtidigt pekar man ut utländska företag som exploaterar marina resurser som en form av neokolonialism, där man menar att både "*black bourgeois*" och "*imperialists entrepreneurs*" deltar i neokolonialismen (SWANU 2014 s. 25).

Partiet menar att rätt till fäderneärvda marker måste återupptas för diskussion. (SWANU 2014 s. 7). Eftersom Namibias traditionella jordbruksfolk tvingas flytta till tätortsområden landsbygden är överbefolkad. Landsbygden är även torr och icke odlingsbar då några eliter "*own thousands of hectares of prime land*" på grund av apartheid. (SWANU 2014 s.19)

Ingen etnisk grupp eller stam framhävs inom SWANU manifest. Däremot finns det en stark fokus på det tyska folkmordet under det tidiga 1900-talet på som drabbade vissa folkgrupper, vilket kan vara en indikator för att partiet riktar sig för denna gruppen. Däremot är bilden man får av partiet att det främst är

ideologiskt, manifestet heter till exempel *Socialist Manifesto For 2014 Elections*
Alltså tycks partiet inte ha någon särskild etnisk identitet.

5. Avslutande Diskussion

5.1. Hypotes

Vår förväntade hypotes, i enlighet med Lijpharts modell av konsensusdemokrati, var att valmanifesten i Namibia (som har ett proportionellt valsysteem) skulle genomsyras utav en tydligare etniskt inriktad politik. Detta då mindre samhällssegment har möjlighet att gå ihop och få in egna partier i ett parlament med proportionell representation. Detta skulle i sin tur leda till att breda koalitioner skulle kunna bildas, där olika grupper intressen måste tas hänsyn till.

Valmanifesten i Botswana (som har ett majoritetsvalsysteem) skulle å andra sidan representera en bredare politik som undviker politiska konfliktlinjer som är grundade på etniska/stambaserade *cleavages* – vilket skulle kunna resultera i enpartiregeringar där etniska intressepartier inte kan förhandla fram politiken.

5.2. Diskussion om resultatet

De resultat vi fick från textanalyser av partiernas valmanifest gav både positiva och negativa utslag, om vi jämför med hypotesen som är grundad i Lijpharts teori. Överlag är emellertid vår analys att teorin inte på ett tillräckligt precist sätt kunde förutse verkligheten, och att vår hypotesen alltså inte stämde.

Enligt Lijpharts teori om konsensusdemokrati skulle vi förvänta oss att Namibia med sina proportionella val skulle ha partier som tydligt tar ställning för, samt ämnar representera, särskilda segment av samhället. De tydliga etniska segmenten som enligt Afrobarometern existerar i det namibiska samhället speglades inte särskilt tydligt i resultaten. Vi gjorde inte analysen att ett enda av de namibiska partierna ämnade representera en enskild grupp på etnisk/raslig/kulturell/stambaserad basis.

Däremot, fanns ett antal partier vars valmanifest ville decentralisera makt, ge mer makt åt stambaserade strukturer överlag, ville se över *affirmative action* och *Black Economic Empowerment*-programmet, eller som vigde extra vikt vid frågor som rör det tidiga 1900-talets folkmord. Dessa faktorer hos exempelvis NUDO, SWANU, RP och APP skulle kunna indikera att dessa partier är åtminstone mer inriktade på att representera vissa etniska grupper eller stammar – även om inget parti öppet identifierade med någon särskild etnisk grupp eller stam.

Oavsett om vissa namibiska partier skulle haft en tydlig etnisk identitet, skulle Lijpharts teori ändå falla. Detta då teorin förutspår breda koalitioner mellan olika samhällssegment, för att uppnå bred konsensus; men i Namibia har det styrande SWAPO-partiet varit dominerande sedan självständigheten. Inte en enda gång sedan självständigheten har ett annat parti fått ingå i regering.

Vad gäller Botswana, skulle Lijpharts teori förutspå att minoriteters intressen har svårare att få genomslag, då majoritetsval gör det mycket svårt att få genomslag med särskilda intressepartier. Botswana har, liksom Namibia, ett parti som haft dominerande ställning sen självständigheten. Detta parti, BDP, lägger som vi förväntar oss ingen vikt vid några särskilda etniska grupper eller stammar. Det näst största partiet i tvåpartisystemet, UDC, vigde något mer vikt vid minoriteter, men inte till någon särskilt utmärkande grad. Det mycket marginella partiet AP var inte heller inriktat att representera minoriteter – utan gav snarare indikation på motsatsen.

Lijpharts teori gav alltså *positivt utslag* på att inga partier med tydlig etnisk markör nått framgång i Botswana med majoritetsval, samt att vi kunde hitta en större bredd bland partierna i frågor som rör etnicitet/stamtillhörighet i Namibia med proportionerligt valsysteem. Däremot har namibiska partier med en tydlig etnisk identitet inte lyckats nå politisk framgång i Namibia, vilket teorin skulle förutspå.

Vi anser även det vara anmärkningsvärt att inga partier utmärkt sig mer uttryckligt för att vara ett intresseparti för någon särskild etnisk grupp eller stam. Av vad som framgår ur frågorna i Afrobarometer vi presenterade i 3.2.3., är den etniska/stambaserade identiteten viktig för de allra flesta i bägge länder. Vi förväntar oss därför att det skulle få utslag i politiken. Möjligen hade sådana *cleavages* framgått tydligare om man valt att undersöka någon annan del av politiken än just valmanifest.

En annan viktig aspekt värd att nämna är att Lijpharts modell för konsensusdemokrati givetvis innehåller fler dimensioner än enbart valsysteem. Andra aspekter Lijphart förespråkar för sin optimala konsensusdemokrati likt decentralisering, balans mellan statens grenar, korporativistiska inslag, et cetera (Lijphart 1999 s. 85-41) är saker vi inte tagit hänsyn till. Om man skulle utgå från alla aspekter i Lijpharts teoretiska ramverk, kanske resultatet i Namibia och Botswana var enligt förväntningarna.

5.3. Framtida forskning

För framtida forskning så kan ytterligare undersökningar och analys enligt vår frågeställning utöka förståelsen av påverkan av partisystem i månggetniska stater,

till exempel i Botswana och Namibia. Som vi diskuterade i 5.2. hade etniska markörer möjligen gått att identifiera bättre i något annat än valmanifest. Det finns annat material som skulle kunna undersökas, exempelvis tal, uttalande eller annat publicerat material. Ett annat möjligt tillvägagångssätt för att utöka studien är att genomföra en ingående analys av hur partierna interagerar med varandra vid exempelvis debatter sinsemellan. Ännu ett möjligt tillvägagångssätt skulle kunna vara att analysera partiers kandidater och ledamöter, och undersöka om det finns tydlig överrepresentation från särskilda etniska grupper eller stammar. Om man skulle kombinera flera av de här tillvägagångssätten i ett stort arbete, kanske man skulle finna dessa etniska markörer som enligt teorin skulle existera.

Ett annat förslag till framtida forskning är att forskare med utökade språkliga färdigheter inom till exempel franska, portugisiska et cetera, möjligtvis kan hitta andra analysenheter som är mer lika varandra, där staterna har varit t.ex. före detta franska eller portugisiska kolonier. Vår studie var begränsad då vi endast kunde analysera partimanifest i stater som har engelska som officiellt språk eller stater som var brittiska kolonier – en forskare utan dessa begränsningar skulle säkerligen kunna göra en mer gynnsam design. Att få se hur Lijpharts teori skulle fungera när man jämför andra par av stater av varandra skulle också visa om våra resultat i jämförelsen Botswana-Namibia var ett undantagsfall, eller ett tecken på att teorin är bristfällig.

Slutligen hade det varit av intresse att undersöka andra dimensioner av Lijpharts modell för konsensusdemokrati, och se hur de utspelar sig i Namibia respektive Botswana.

6. Appendix

6.1. Mall för kodningsschema

Variabel	Utdrag ur dokument
Nämner enskild etnisk/kulturell grupp/stam explicit	x
Talar i termer av skilda etniska/kulturella grupper/stammar	x
Hyllar etnisk/kulturell mångfald	x
Talar om nutida förtryck/diskriminering av minoriteter och/eller etniska/kulturella grupper/stammar	x
Talar om historiska oförrätter mot minoriteter och/eller etniska/kulturella grupper/stammar	x
Värnar traditionella strukturer på etnisk-/stambaserad basis	x
Värnar kulturellt arv/heritage som tillhör särskild etnisk/kulturell grupp/stam	x
Argumenterar för ekonomiska satsningar/fördelningar som gynnar en särskild geografisk del av landet	x
Argumenterar för att flytta makt ”nedåt”/federalisera	x
Argumenterar för satsningar på landsbygd	x
Argumenterar för att integrera etniska/kulturella grupper/stammar mer, ”smälta samman”/assimileringspolitik	x
Argumenterar för att flytta makt ”uppåt”/centralisera	x

7. Referenser

7.1. Primärmaterial

AP, Alliance For Progressives, 2019. "A NEW BOTSWANA - Towards Transformation"

APP, All People's Party, 2014. "For Fundamental Change and Just Wealth Redistribution: The Political and Sustainable Socio-Economic Transformation Program Manifesto of The All People's Party (APP)"

BDP, Botswana Democratic Party, 2019. "2019 ELECTION MANIFESTO – ADVANCING TOGETHER TOWARDS A MORE INCLUSIVE ECONOMY"

LPM, Landless People's Movement, 2019. "LPM Elections Manifesto – Our Guiding Principles towards Liberty, Equality and Justice for All Namibians"

NEFF, Namibia Economic Freedom Fighters, 2014. "Election manifesto for Namibia Economic Freedom Fighters"

NUDO, National Unity Democratic Organisation, 2014. Titel saknas.

PDM, Popular Democratic Movement, 2019. "Strategy Namibia – Agenda for Change & Transforming our Nation – Election Manifesto 2019"

RDP, Rally for Democracy and Progress, 2014. "RDP ELECTION MANIFESTO 2014"

RP, Republican Party, 2014. "THE MANIFESTO OF THE REPUBLICAN PARTY OF NAMIBIA – VOTE RP!"

SWANU, South West African National Union, 2014. "SWANU of Namibia – Socialist Manifesto For 2014 Elections"

SWAPO, South West Africa People's Organisation, 2019. "SWAPO PARTY ELECTION MANIFESTO 2020-2025 – Inclusive Development and Shared Prosperity"

UDC, Umbrella for Democratic Change, 2014. "MANIFESTO OF THE UMBRELLA FOR DEMOCRATIC CHANGE ELECTION MANIFESTO IN THE 2014 GENERAL ELECTIONS"

UDF, United Democratic Front, 2014. "UNITED DEMOCRATIC FRONT OF NAMIBIA (UDF) – CAMPAIGN MANIFESTO 2014"

Samtliga valmanifest har av författarna laddats upp i PDF-format i en mapp på Google Drive. Detta då vi ej kunnat hitta tillförlitliga sätt att nå dem, för kontext se avsnitt 3.2.5. – PDF-filerna går att nå via: <https://drive.google.com/drive/folders/1uSY8RuCPr2kc9gs4nnR9A8fFZsb5UvJv?usp=sharing>

7.2. Sekundärmaterial

Afrobarometer, 2019a. "Botswana Round 8 summary of results" [Elektronisk]
Tillgänglig:
<https://www.afrobarometer.org/publication/summary-results-afrobarometer-round-8-survey-botswana-2019-0/> Hämtad: 2022-11-30

Afrobarometer, 2019b. "Namibia Round 8 summary of results" [Elektronisk]
Tillgänglig:
<https://www.afrobarometer.org/publication/summary-results-afrobarometer-round-8-survey-namibia-2019-0/> Hämtad: 2022-11-30

Binsbergen, W.M.J. van. 1995 "Aspects of Democracy and Démocratisation in Zambia and Botswana: Exploring African Political Culture at the Grassroots." Leiden University Scholarly Publications

- Bulmer, Martin. 1986. "Race & Ethnicity" i Burgess G. Robert. *Key variables in social investigation*. Routledge & Kegan Paul, London.
- CIA World Factbook, 2022a. "Namibia" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/namibia/> Hämtad: 2022-11-25
- CIA World Factbook 2022b. "Botswana" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/botswana/> Hämtad: 2022-12-01
- Cooper, Ian David, 2013. "Parties, factions and votes: a comparative study of electoral politics in post-colonial Namibia". Ph.D Thesis. University of Oxford
- Country Watch, 2022. "NAMIBIA COUNTRY REVIEW 2022"
- ECN, Electoral Commission of Namibia, 2019. "OFFICIAL ANNOUNCEMENT OF THE FINAL ELECTION RESULTS FOR THE 2019 PRESIDENTIAL AND NATIONAL ASSEMBLY BY ECN CHAIRPERSON, ADV. NOTEMBA TJIPUEJA". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ecn.na/previous-election-results/> Hämtad: 2022-12-02
- Economist Intelligence Unit, 2017. "BMD splits and Alliance for Progressives is born." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1655935149> Hämtad: 2022-12-13
- EISA, Electoral Institute for Sustainable development in Africa, 2009. "Namibia: Active political parties 2009" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.eisa.org/wep/namparties1.htm> Hämtad: 2022-12-02
- EISA, Electoral Institute for Sustainable Development in Africa, 2019. "Botswana: 2019 National Assembly election results" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.eisa.org/wep/bot2019results.htm> Hämtad: 2022-12-29
- Eriksen, Tore Linné, 1982. *Namibia: kolonialisme, apartheid og frigjøringskamp i det sørlige Afrika*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet

- Esaiison m.fl., 2017. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolter Kluwer Sverige AB
- International Trade Association, 2022. ”Namibia – Country Commercial Guide” [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/namibia-market-overview#:~:text=Mining%2C%20tourism%2C%20fishing%2C%20and,percent%20of%20Namibia's%20total%20imports>. Hämtad: 2022-11-30.
- Johansson, Viktor & Edström, Emma. 2014. ”Vem är det som bestämmer? En jämförande fallstudie om Zimbabwe och Botswanas valsysteem.” Lund University Publications.
- Kössler, Reinhart, 2020. ”Politics of Memory and Difference. Remarks on the Postcolonial Experience in Namibia.” *Dialogos de Sabere* vol. 53, s. 123-154
- Lemarchand, René. 2007. ”Consociationalism and Power Sharing in Africa: Rwanda, Burundi, and the Democratic Republic of the Congo.” Oxford University Press
- Melber, Henning. 2017. ”How Democratic is Namibia's Democracy?: An Anatomy of SWAPO's Political Hegemony.”. *Taiwan Journal of Democracy*, vol. 13 nr. 1, s. 155-173
- Namibia High Commission. ”Namibias Economy” [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.namibiahc.org.uk/economy.php> Hämtad: 2022-11-30
- Namibia Statistics Agency, 2014. ”NAMIBIA POPULATION PROJECTIONS 2011-2042”
- News24, 2014. ”Namibia's EFF replica: We want economic freedom.” [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.news24.com/News24/Namibias-EFF-replica-We-want-economic-freedom-20140625> Hämtad: 2022-12-13
- NSA, Namibia Statistics Agency, 2011. ”NAMIBIA 2011 POPULATION AND HOUSING – CENSUS INDICATORS”
- Statistics Botswana, 2017. ”BOTSWANA DEMOGRAPHIC SURVEY REPORT”

The Namibian, 2019. "Traditional Authorities burden government". [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.namibian.com.na/192105/archive-read/Traditional-authorities-burden-government> Hämtad: 2022-12-04

Världsbanken, 2022. "The World Bank in Botswana – Overview". [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.worldbank.org/en/country/botswana/overview>
Hämtad: 2022-11-30

Världsbanken, årtal saknas. "Data for Namibia, Botswana" [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://data.worldbank.org/?locations=NA-BW> Hämtdatum:
2022-11-25

World Population Review, 2022. "Countries with Proportional Representation
2022" [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-with-proportional-representation> Hämtdatum: 2022-11-25